

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 113/2024-5

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED]

proti postupu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby [REDACTED] takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 15. februára 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia jeho práv, „*hlavne čo sa týka kontaktu s rodinou a rodinnými príslušníkmi*“, postupom Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby [REDACTED] (ďalej len „ústav“). Sťažovateľ žiada finančné zadosťučinenie vo výške 4 200 eur, a to za SKYPE návštevy a za každú kontaktnú návštevu, počas ktorej mu nebol umožnený osobný kontakt s rodinou, vo výške 1 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa od februára 2022 nachádza v ústave. Do konca roka 2022 absolvoval 10 návštev. Návšteva prebiehala vraj v kontaktnom režime, no vždy bez osobného kontaktu v tzv. boxoch. Od rodinných príslušníkov ho delila železná konštrukcia vyplnená drevenými dielcami, resp. plexisklom s dierami pre komunikovanie. Telefón, ktorý bol k dispozícii, mal neustále problémy s funkčnosťou. Od januára 2023 došlo k odstráneniu plexiskla a boxy zostali ako bariéra, ako uvádza nález sp. zn. III. ÚS 242/2023 z 31. októbra 2023. V roku 2023 sťažovateľ absolvoval 12 návštev. Ani návštevy na SKYPE s neplnoletým dieťaťom sa nikdy nezaobišli bez problémov s pripojením na sieť WIFI, so slabou batériou a s nedobíjaním po pripojení do elektrickej siete a hlučnosťou z dôvodu prekrikovania sa naraz účastníkmi obvinenými. Zo 60 minút návštevy je potom len 40 – 45 minút riadnej návštevy a čas sa nenahrádza. Riaditeľ ústavu sťažovateľovu žiadosť o umožnenie používať slúchadlá pri návšteve zamietol. Je mu tak znemožnené to, na čo má nárok zo zákona. Kontaktnú návštevu a návštevu

SKYPE (14-krát realizované v roku 2023) dávajú sťažovateľovi deň po dni, čo je porušovanie práv pretože sťažovateľ je v kontakte s dcérou dva dni po sebe a potom ju nevidí 30 dní, čo negatívne vplýva na jeho psychiku.

3. Pozornosť upriamuje sťažovateľ na § 24 ods. 4 prvú vetu zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu odňatia slobody“). Podstata návštev s priamym kontaktom je umožniť odsúdenému a jeho blízkym bežný kontakt s ohľadom na zachovanie väzieb, ktoré majú pozitívny dopad v procese resocializácie, a tomu má zodpovedať vybavenie návštevnej miestnosti. Obmedzenia kladené sťažovateľovi nie sú v súlade s účelom a funkciou trestu, resp. výkonu väzby. Sťažovateľ poukazuje aj na stanovisko verejného ochrancu práv a odporúčania Rec(2006)2-rev Výboru ministrov členským štátom o Európskych väzenských pravidlách, kde sa odporúča, aby sa väzneným osobám umožňovalo udržiavať a rozvíjať rodinné vzťahy tak prirodzene, ako to je možné.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

5. Sťažovateľ nie je zastúpený advokátom ani nepožiadal o jeho ustanovenie, čo predstavuje samostatný dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 1 písm. c) zákona o ústavnom súde. Absencia právneho zastúpenia sťažovateľa sa prejavuje v ďalších nedostatkoch zákonom ustanovených náležitostí ústavnej sťažnosti (zo všeobecných náležitostí je to najmä označenie subjektu, proti ktorému smeruje, navrhované dôkazy, dátum, plnomocenstvo na zastupovanie advokátom; z osobitných náležitostí sú to označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým boli porušené základné práva a slobody, označenie základných práv a slobôd a konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo dôjsť k ich porušeniu). Napriek tomu je podanie dostatočne obsahovo zrozumiteľné, aby ho bolo možné materiálne posúdiť.

6. Ústavný súd pripomína princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom, resp. iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne pozri sp. zn.

III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, IV. ÚS 461/2018, II. ÚS 137/2019, I. ÚS 227/2019, II. ÚS 425/2021).

7. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

8. Podľa § 18 ods. 1 písm. a) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) prokurátor dozerá, aby v celách policajného zaistenia, v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, ochranné liečenie, ochranná výchova alebo detencia, boli držané alebo umiestnené osoby len na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu a aby sa v týchto miestach dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy. Podľa § 18 ods. 3 písm. c) zákona o prokuratúre je prokurátor oprávnený písomným príkazom zrušiť rozhodnutie alebo pozastaviť vykonávanie rozhodnutia, príkazu alebo opatrenia orgánov vykonávajúcich správu miesta výkonu väzby alebo trestu, resp. ich nadriadeného orgánu, ak sú v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom.

9. Podľa § 96 zákona o výkone trestu odňatia slobody dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave na výkon trestu odňatia slobody vykonáva prokurátor podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o prokuratúre. Prokurátorský dozor sa v zmysle uvedenej právnej úpravy vykonáva prostredníctvom oprávnenia prokurátora vstupovať do miest, kde sa vykonáva trest odňatia slobody v akomkoľvek čase s tým, že prokurátor musí mať prístup do všetkých priestorov. Navyše má právo nazeráť do dokladov, ktoré súvisia s výkonom trestu odňatia slobody. S obvinenými a odsúdenými môže hovoriť aj bez prítomnosti tretích osôb. Môže preverovať rozhodnutia a opatrenia orgánov vykonávajúcich správu zariadení ústavu a priestorov ústavu zodpovedajúcu zákonom a ostatným všeobecne záväzným právnym predpisom. Má oprávnenie požadovať od zamestnancov vykonávajúcich správu miest ústavu a ich priestorov potrebné vysvetlenia, predloženie spisov a rozhodnutí týkajúcich sa pozbavenia alebo obmedzenia osobnej slobody obvinených a odsúdených.

10. Podľa § 31 ods. 1 a 2 zákona o prokuratúre prokurátor vykonáva svoju pôsobnosť v rozsahu ustanovenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány. Podnetom sa rozumie podanie, ktoré smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti. Podľa § 36 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor alebo ním určený prokurátor. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že podnet a opakovaný podnet príslušným orgánom prokuratúry vo svojej stabilizovanej judikatúre považuje za účinné právne prostriedky nápravy v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. IV. ÚS 158/03, IV. ÚS 80/03, IV. ÚS 330/04, IV. ÚS 53/05, I. ÚS 186/05, II. ÚS 94/06, I. ÚS 112/06, III. ÚS 854/2016, I. ÚS 227/2019).

11. V postupnosti možností nápravy porušenia práv v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody však podanie podnetu prokurátorovi prichádza do úvahy až po využití sťažnosti riaditeľovi ústavu podľa § 65da ods. 1, 2 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ZVJS“). Proti spôsobu vybavenia takej sťažnosti je k dispozícii opravný prostriedok, a to žiadosť o prešetrenie vybavenia sťažnosti podľa § 65dk

ods. 1 zákona o ZVJS, o ktorej by v prípade negatívneho posúdenia ústavom rozhodovalo Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže. Až v prípade neúspechu aj tohto prostriedku nápravy disponuje sťažovateľ ďalším účinným prostriedkom nápravy, a to podnetom podľa § 31 a nasl. zákona o prokuratúre (rovnako IV. ÚS 626/2023).

12. Z ústavnej sťažnosti nevyplýva, že by sťažovateľ tento postup uplatnil. Sťažovateľ mal a má možnosť domáhať sa ochrany (bližšie neoznačených práv, všeobecne však patriacich do práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky) tak, ako to namietal v ústavnej sťažnosti, práve prostredníctvom postupu podľa zákona o ZVJS a následne prostredníctvom príslušnej prokuratúry ako orgánu vykonávajúceho dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave na výkon trestu.

13. Nevyužitie dostupného prostriedku nápravy nemožno nahrádzať podaním ústavnej sťažnosti, pretože takto by sa obmedzovala možnosť iných príslušných orgánov vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdí sťažovateľ, ale aj prijať príslušné opatrenia na odstránenie procesných alebo faktických prekážok zákonného postupu (m. m. I. ÚS 186/05, IV. ÚS 53/05, IV. ÚS 126/07, I. ÚS 732/2013).

14. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti podporne argumentuje nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 242/2023 z 31. októbra 2023, ústavný súd konštatuje, že uvedená sťažnosť bola prejednaná až po tom, ako sa sťažovateľ domáhal nápravy vyčítaných nedostatkov na prokuratúre. Nevyužitie žiadneho z uvedených prostriedkov nápravy podporuje záver ústavného súdu o neprípustnosti ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

15. Z uvedených dôvodov ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona ako neprípustnú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu